עין משפט נר מצוה

צד א מיי׳ פ״ה מהל׳ סוכה הל׳ ו טוש״ע א״ח סי׳ תרכט סעיף יח:

◆

רבינו חננאל

ושני נסרים אין מצטרפין, ר׳ מאיר אמר נסרין כסדינין. ואקשינן אליבי׳ דרב, אם אלו הנסרין בכל אחד יש בו ד׳ טפחים למה צריכין צירוף. ד׳ טפחים ויותר מד׳ דינם אחד, צירוף למה לי אף על גב דלא מצטרפי פסולין הן. ומשני רב לעולם דאית בהן בכל אחד [ד׳ טפחים, והאי] דקתני מצטרפין שיש בין כולם ד׳ אמות שהם] פוסלין אסוכה כדבעינן למימר [סכך פסול] פוסל מן הצד בד׳ אמות. כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו כו׳. תניא כרב סיככה בנסרין של ארז שאין בהן ד׳ טפחים כשרה. יש בהן ד׳ טפחים, ר׳ מאיר פוסל ור׳ יהודה מכשיר. תניא כשמואל סיככה בנסרין שיש בהן ד׳ טפחים פסולה, ושאין בהן ד׳ טפחים, ר׳ מאיר פוסל ור׳ יהודה מכשיר. והלכה כרבי יהודה. ומודה ר׳ מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם כו׳. ואע״ג דקיימא לן רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי, והא איסורי היא, אלא כיון דחזינן רבנן בתראי דשקלי וטרי בהני נסרין דאית בהו ארבעה טפחים אם הפכן בצדיהן וסיכך בהן פסולה או כשרה, ופשט בה נמי רב נחמן פסולה ואוקימנא נעשו כשפודין של מתכת, שמעינן מיניה מדפליגי בהפכן על צדיהן מכלל שאם סיכך בהן (כרבנן) [כדרכן] דברי הכל פסולה. וסוגיא דשמעתא לפסילותא ריהטא. והא נמי דתניא ושאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, או שנפרץ בו כדי שיזדקר הגדי בבת [אחת], או שנתן עליה נסר שרחב ד׳ טפחים אף על פי שלא הכניס לתוכה אלא ג׳ פסולה. ואוקימנא כגון (דאית בה כפין) [דאותבה בפין] הסוכה, והכניס מן הנסר שלשה בסוכה וטפח חוץ לסוכה, דהוריא ליה האי טפח פסל היוצא מן הסוכה, וסבר האי תנא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה.

שני נסרין אין מצטרפין ר׳ מאיר אומר אף נסרין כסדינין בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבעה אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה ה״ד אי דאית בהו ארבעה למה להו לאיצטרופי אי דלית בהו ארבעה אמאי והא קנים בעלמא נינהו לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד לישנא אחרינא בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לרב בשלמא לר׳ מאיר מאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לר׳ יהודה דאמר אפי׳ יש בהן ארבעה כשרה מאי אין מצטרפין קנים בעלמא נינהו איידי דקאמר ר׳ מאיר מצטרפין אמר רבי יהודה אין מצטרפין תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב [א]סככה בנסרים של ארז שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה יש בהן ארבעה רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר א״ר יהודה מעשה בשעת הסכנה שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיככנו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהן אמרו לו [ב]משם ראיה אין שעת הסכנה ראיה תניא כוותיה דשמואל [ג]סככה בנסרים של ארז שיש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ר׳ מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח [ד]פסל ביניהם וכשרה ומודה רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה ואין ישנים תחתיו והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו אתמר הפכן על צידיהן רב הונא [א]אמר פסולה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה הפכן על צידיהן מהו אמר להו פסולה נעשו כשפודין של מתכת אמר להו רב הונא לא אמרי לכו אמרי[ה] כוותי אמרו ליה ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה אמר להו ומי [ו]בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו לימא מסייע ליה אינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו או שנפרצה בה פרצה כדי שיזדקר בה גדי בבת ראש או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים אע״פ שלא הכנים לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה היכי דמי [ז](מאי) לאו כגון שהפכן על צידיהם לא הכא במאי עסקינן כגון דאנחה אפומא דמטללתא דעייל תלתא לגיו ואפיק חד לבר דהוה ליה פסל היוצא מן הסוכה וכל פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה:

מתני׳

שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה דאפילו כולה מסוככת בהן כשרה ור׳ יהודה היא: בשלמא לשמואל כו׳. נוקמא להך פלוגתא נמי בשאין בהן ד׳ וקאמר רבי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים ואע״ג דנפיק מתורת לבוד אין מצטרפין לפוסלה שאף כולה מסככין בהן ורבי מאיר אומר נסרים מצטרפין לארבעה אם באמצע סוכה הן לפוסלה: למה לי לאצטרופי. דקא אמר ר״מ נסרים כסדינין ומצטרפין חדא מינייהו פסלה לה: קנים בעלמא נינהו. דהא אמר רב אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה: לד׳ אמות מן הצד. דמן הצד אין סכך פסול פוסל אלא בד״א דבציר מהכי גמירי דופן עקומה וקאמר רבי יהודה שני נסרים של ארבעה ארבעה וכן סידר והולך עד ד״א אין מצטרפין שאף כולה ראוי לסכך בהן דלית ליה גזרת תקרה: בשעת הסכנה. שגזרו העובדי כוכבים גזרה[ח] על המצות: והביאנו נסרים. שאין הנכרים מכירין שתהא לשם סוכה: ומודה ר׳ מאיר. בין שיש בהן ארבעה בין שאין בהן ארבעה: שאם יש בין נסר לנסר כו׳. ולקמן (דף יח.) מוקי לה בסוכה בת שמונה אמות מצומצמות דכי יהיב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחוזר ומתחיל מצדה השני ונותן נסר תחלה ואח״כ פסל כמו כן עד אמצעה הוו להו שני פסלים באמצע והן של שמונה טפחים ואיכא הכשר סוכה ונסרים שבה לא פסלי לה דאמרינן דופן עקומה עד הפסלים האמצעיים: פסל. פסולת גורן ויקב דהוא סכך כשר. והכי נמי מצי למיתני ומודה רבי יהודה בהנך דאית בהו ארבעה דפוסלין שאם יש בין נסר לנסר כו׳ והאי דנקט רבי מאיר רבותא היא דאפי׳ רבי מאיר דמחמיר מודה בהא: ומודה רבי יהודה. דאף על גב דאיהו מיקל בשאין בהם ארבעה מודה הוא בנסר אחד וכו ארבעה שאם נתנו בסוכה מן הצד שאע״פ שהיא כשרה מן הצד על ידי דופן עקומה לא יישן תחתיו: הפכן על צידיהן. נסרים שיש בהם ארבעה שסיכך בהן ולא הטיל רחבן על הסוכה אלא השכיבן על צידן שהוא פחות מג׳: פסולה. כדמפרש לקמן דכיון דיש שם פסול עליהן נעשו כשפודין של מתכת הפסולין לסכך בכל ענין שהופכן: כשרה. דטעמא משום גזירת תקרה וכי האי גוונא לא עבדי אינשי תקרה: עול לגביה רב חסדא ורבה. לשאול אולי יאמר כדבריהם: ושאינה מחוקה כדי ראשו ורובו ושולחנו גרסינן. ול״ג אלא: או שנפרצה בה פרצה. באחת הדפנות סמוך לקרקע: שיזדקר גדי. דהיינו שלשה טפחים: בבת ראש. בהדיא ובריוח: היכי דמי. דרחב ארבעה ולא הכניס בו אלא שלשה: לאו שהפכן. כולן על צידיהן וסיככה כולה בהן: דאנחה. ונסר אחד דווקא קאמר: אפומא דמטללתא. אצל רוח רביעי שאין שם דופן דלפקיה מיניה ע״י דופן עקומה דהא אין כאן דופן אלא פתח ואע״ג דלא עייל׳ כולי׳ לתוך חלל דפנות הצדדים פסול דההוא טפח דאבראי מיחשב נמי כי סוכה דאלו סכך כשר הוה מותר לישן שם ויוצא ידי סוכה דאמרינן לקמן (דף יט.) פסל היוצא מן הסוכה כי האי גוונא נידון כסוכה:

מתני׳

אי דאית בהו ארבעה למה להו לאצטרופי. להאי לישנא דאמר רב לקמן דבאמצע פוסל בארבעה פריך דלאידך לישנא דאמר דאפילו באמצע אינו פוסל אלא בארבע אמות לא קשיא מידי: מצטרפין לארבע אמות. ולרבי יהודה אין מצטרפין דאפילו מכוסה כולה בהן כשרה: ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר. אנסר שיש בו ארבעה נמי קאי כדמוכח לקמן דפריך מינה לשמואל דאמר סכך פסול באמצע פוסל בארבעה והכי נמי הוה מצי למיתני ומודה רבי יהודה והא דנקט רבי מאיר רבותא היא כדפירש בקונטרס דאפילו רבי מאיר דמחמיר מודה בהא ועוד משום דעיקר ומודה אאין בהן ארבעה דאיפליגו בהו קאי ודוקא נקט בין נסר לנסר כמלא נסר דאי איכא פחות אע״פ שסכך פסול בפחות מד׳ ישנים תחתיו היכא דמקום הפסול מרובה גרע ומיהו בנסר ארבעה למאי דמוקי לה לשמואל לקמן בסוכה בת ח׳ אמות מצומצמות דכי יהיב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחוזר ומתחיל מצדה השני ונותן תחלה נסר ואחר כך פסל דהוו להו שני פסלים באמצע דאיכא בהו הכשר סוכה נשאר הפסלים לא נפקא מינה מידי בין כמלא נסר לפחות ממלא נסר דאי משום הכשר סוכה שבאמצע אפילו כל השאר מכוסה בנסרים עד הדופן אמרינן דופן עקומה ואי משום להכשיר שאר הפסלין שבין נסר לנסר הוו להו כבאמצעה דאמר שמואל באמצע בארבעה א״כ אינו מועיל וזהו כללו של דבר דנסר ופסל כמלא נסר בנסרים פחותים מארבעה אפילו כל הסוכה עשויה כן כשרה אפילו תחת הנסרים ואפילו לרבי מאיר דהא ליכא ארבעה במקום אחד וכי פסיל להו ר׳ מאיר היכא דאיכא תרתי נסרים בהדדי דמצטרפין שני הנסרים לארבעה אי נמי היכא דליכא בין נסר לנסר כמלא נסר דלא הוי מחלה על מחלה והיכא דנסרים רחבים ארבעה ויש בין נסר לנסר כמלא נסר לרב דאמר לקמן בין מן האמצע בין מן הצד אינו פוסל אלא בד׳ אמות מיתוקמא הך ברייתא דעבידא כולה הכי וכשרה תחת הפסל ולא תחת הנסר ולשמואל מיתוקמא כששני הפסלים באמצע וליכא ארבע אמות עד הדופן וכולה פסולה אף תחת הפסלים חוץ מתחת שני הפסלים שבאמצע דכשרה: הפכן על צידיהן. אליבא דרב לא מיתוקמא הך פלוגתא דאמוראי אלא כרבי מאיר וברחבים ארבעה וקיימא לן בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) ר׳ מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה אבל לשמואל מיתוקמא שפיר ככולי עלמא ומתוך כך נראה דהלכה כשמואל אף על גב דבעלמא הלכה כרב באיסורי ועוד לקמן פ׳ לולב הגזול (דף לו:) דקאמר רבי יהודה סוכה אינה נוהגת אלא בארבעה מינין שבלולב ופריך מההיא ברייתא דתניא כוותיה דשמואל דקתני סיככה בנסרים של ארז ולא מייתי מההיא דתניא כוותיה דרב שמע מינה הא דשמואל עיקר:

רבי

מסורת הש״ס

א) לקמן יח: ע״ש, ב) [שבת כט: ושם נסמן], ג) [לקמן יח: ע״ש], ד) [עי׳ תוספות לקמן לו: ד״ה ר׳ יהודה], ה) [בס״א: אמר], ו) [מגילה כב. נזיר יט. סנהדרין יד:], ז) [ברש״י ליתא], ח) בס״א: שגזרו גויים שמד,

◆

מוסף רש״י

שני נסרין אין מצטרפין. לפוסלה משום גזירת תקרה, שאפילו כולה מסוככת בנסרים כשרה, ר׳ יהודה קאמר לה דלית ליה מסככין בנסרים (לקמן יז:). אף נסרין כסדינין. מצטרפין לשיעור סכך פסול לפוסלה (שם). משום ראיה. בתמיה (לקמן כח.). ומודה ר׳ מאיר. בכל אלו שהוא פוסל בהן, ואפי׳ בהן ד׳ נמי קאי (לקמן יז:).